

Fiskets Gang

Utgitt av Fiskeridirektøren.

Kun hvis kilde oppgis, er ettertrykk fra „Fiskets Gang“ tillatt.

32. årg.

Bergen, Torsdag 11. juli 1946.

Nr 26

Abonnement kr. 10.00 pr. år tegnes ved alle postanstalter og på Fiskeridirektørens kontor. Kr. 16.00 utenlands.
Annonsepris: Pristariff fåes ved henvendelse til Fiskeridirektørens kontor. „Fiskets Gang“'s telefoner 16 932, 14 850.
Postgiro nr. 691 81. Telegramadresse: „Fiskenytt“.

Uken som endte 6. juli:

Dårlig fiske ved Bjørnøya, godt på kystbankene.

Nesten ikke sildefiske. Seien er småfallen.

Fetsild- og småsildefisket.

På strekningen fra Nord-Trøndelag til Finnmark har det etter hva en får opplyst fra Notfiskarsamskipnadens Sildesalslag i Harstad, vært så å si helt stille. Det ble tatt ca. 800 hl småfallen småsild i Kolvereid og Namsos, og denne fangsten gikk til sildoljefabrikkene. I Tysfjord i Nordland ble det tatt 100 hl bladsild, men det var bare et tilfelle at den stod der, mener fiskerne. »Sildesyner« på Lyngen viste seg ved nærmere undersøkelse å være småsei. En hører rykter om sild på Vesterålsbankene, men den står i tilfelle enda svært langt ute.

Det er for øvrig vanlig på denne årstid med en stans i sildefisket i nordre distrikt. Det vil neppe hende noe særlig før i neste måned, mener de fleste. Fiskerne gjør seg imidlertid klar med redskaper og fartøyer. I neste uke begynner de med slåtten, de som har gårder å stelle med.

I Trøndelag ble det i uken tatt opp i alt 4008 hl hvorav 1297 hl var fettsild, resten småsild. Denne sild ble tatt opp i Stjørna og Hemne. Det meste var kastet i uken, men noe stod over fra før. Idet dette skrives meldes om 2 små fettsildfangster med drivgarn på 15 og 20 hl i Knarlagsund og fra Sildefjord på Hitra skal det være kommet noen drivere med såpass fangster at en skulle tro det kunne bli noe fiske der.

Sør for Trøndelag har det også vært svært lite sildefiske. Det ble kastet noen få tusen hl småsild i Bjørnefjorden og Hjeltfjorden, like sør og like nord for Bergen, og i Værlandet i Sogn og Fjordane.

Brislingfisket.

Mandag den 1. juli var der ikke stengt noe brisling i det hele tatt, tirsdag ble det meldt om 5—6 steng i Nordheimsund, et steng på 400 skjeeper i Vindafjord i Ryfylke. Det kom også ettermelding om et par små steng fra foregående uke i Sandsfjorden, mellom Sand og Sauda i Ryfylke. Onsdag ble stengt 200 skjeeper i Fresvik i Sogn og et på 150 skjeeper i Nordheimsund, torsdag 4 steng på fra 50 til 200 skj. i Sogndal, og opp til 300 skjeeper i Nærøyfjord. Torsdag meldtes videre om steng ved Marøen i Hordabø i Hordaland på 600 skj. Ved Opland i Sørfjorden i Hardanger ble det gjort en del småkast på opp til 200 skj. og i Matrefjorden i Sunnhordland småkast på opptil 150 skjeeper av brisling som ble jaget inn av håen. I Oslofjorden ble det torsdag meldt om småkasting i Holmestrandsfjorden med fangster opp til 150 skj. og litt kasting ved innløpet til Oslo havn på 50—60 skj. i hvert kast. Sistnevnte var meget fin vare. Fredag kastet to nøter ved Frøningen i Sogn, den ene fikk 150 skjeeper og den andre 400 skjeeper. Samme dag var det småkasting ved Dyrdal i Aurland i Sogn, det var fem kast hvorav det største inneholdt 200 skj. Ved Stall i Masfjorden kastet 2 hjemmebruk og fikk 2000 skjeeper hver. Fredag ble det også kastet litt ved munningen av Granvinfjorden i Hardanger, 4—5 nøter fikk ubetydelige fangster, og en fikk 400 skjeeper. Lørdag var det ikke noen brislingkasting, alt i alt betegnes værforholdene som mindre gunstige for fisket.

Bankfisket.

Bankfisket fra Møre og Romsdal ga et meget godt resultat i denne uken. I alt ble det brakt i land 900 00 kg. Været var dårlig, og det ble mye bakking både på Tampen og på Egga. Strømforholdene heftet også en del. Antakelig ville fangsten alt i alt blitt en tredjepart større, dersom været hadde vært mer høvelig. Fangsten var sammensatt på følgende måte: lange 742 tonn, brosme 30 tonn, sei 94,5 tonn, kveite 13 tonn, hyse 5 tonn, hummer 3,8 tonn og reker 700 kg.

Til Måløy og omegn ble i alt brakt i land 116,2 tonn. Fangsten var sammensatt således: lange 73,2 tonn, brosme 11,9 tonn, torsk 5,1 tonn og hyse 2,9 tonn og litt kveite, hummer og reker.

På bankene utenfor Tromsø deltok også denne uken omlag 35 fartøyer. Det ble tilført Tromsø i alt 98,8 tonn, og denne fangsten fordeler seg på følgende måte: Kveite 27 tonn, sei 22,8 tonn, torsk 16,5 tonn, brosme 17,4 tonn, steinbit 11,7 tonn samt litt lange, flyndre og hyse.

Fiskerikonsulent Devold, som driver forsøksfiske ved Spitsbergen, telegraferer 8. juli følgende:

»Fortsatt is over de sørlige Spitsbergenbanker, ingen bedring i stituasjonen på bankene nordfor Bell-sund. Forsøkte i uken også på Sotrabanken, men heller ikke der drivverdige mengder torsk. Trålerne Bjørnøybankene gjør heller ikke fangst for tiden. Bunntemperatur Sydkapbanken 1,2. Iversens journaler gir ikke nevneverdig fangst av torsk før over 3 grader. Sannsynligvis derfor ikke drivverdig torskemengde på bankene, som for tiden er dekket av drivis.«

Til Tromsø kom inn 5 båter med opp til et par og tyve tonn saltfisk hver fra Bjørnøya. Det var »Sjøbrott«, »Padden«, »Vårvon«, »Nybø« og »Torsken«, tilsammen hadde de 90 tonn saltfisk og 11 tonn kveite. En regner ikke med at flere fartøyer drar dit denne sesongen. De større fartøyeene gjør seg nå klar for seisnurpefisket på norskekysten.

Makrellfisket.

Til Kristiansand ble ikke brakt i land stort mer enn det kunne omsettes på stedet. Bare ca. 10 tonn ble sendt videre. Fangsten skyldtes for en stor del 3 snurpefartøyer som kom inn fra danskekysten, en med 4700 kg, en med 3000 kg og en med 300 kg. Når dette skrives er nettopp 25 snurpenotfartøyer gått til danskekysten, men det at enda ingen er kommet tilbake tyder på at det ikke kan være særlig meget fisk til stede enda.

Håbrandfisket

var lite omfattende i uken som gikk. 13 båter kom inn med i alt 80 700 kg. De hadde fartet vidt over havet, fra Tampen og sørover som vanlig på denne årstid. Det er jevnt pen fisk. Det meste av fangsten gikk til engelsk okkupert sone av Tyskland, men litt gikk til Belgia. Leveransen til Italia er ennå ikke kommet igang.

Vårtorskefisket.

Fisket ble avsluttet den 22. juni med en fangstmengde av torsk på 12 573 tonn torsk — omtrent dobbelt så meget som i krigsårene 1942—44, men bare litt mer enn tredjeparten av gjennomsnittstallet for 1930-årene. Av torsken er hengt 6 766 tonn (av dette som rotskjær 172), saltet 4 628 tonn, iset og anvendt fersk 1 145 tonn, til fersk filet 34 tonn. Av damptran er der produsert 3 830 hl og av lever til annen tran er der levert 1 408 hl. Utenom torsk er der fisket 2 175 tonn hyse, hvorav hengt 1 249, saltet 50, iset 860 og brukt til filet 16 tonn. Dessuten er der fisket 115 tonn sei, hvorav hengt 67, saltet 35, iset 13 tonn, 65 tonn brosme, hvorav hengt 61, saltet 3 og iset 1 tonn, kveite 393 tonn, alt iset, flyndre 8 tonn, alt iset, steinbit 155 tonn, hvorav saltet 71, iset 84. Den samlede fangstmengde av vårfisket er med andre ord 15.848 tonn råfisk.

Med dette er sesongen slutt for de store torskefiskeriene. Sluttresultatet er gjengitt i tabellen på motstående side.

Islandssildfisket.

Vår forbindelse på Island telegraferer at det pr. 6. juli i alt var fisket 14 952 hl. Alt var levert til sildoljefabrikkene. En del norske fartøyer er nå utklarert for Islandssildfiske.

Annet fiske.

Alt småfiske på Skagerakkysten som det har vært ganske meget av en tid framover, er det nå slutt med. Sjøen er for varm, sier fiskerne. På Revet fiskes imidlertid en del torsk, av størrelse 3—4 kilo sløyet hodeløs, som svarer til 6—7 kg i rund tilstand. Det meste fiskes med stasjon på Flekkefjordskanten. En del saltes i Kirkehavn og føres til Lindesnes hvor tre firmaer arbeider med tørking. Det er den kjente Sørlands-klippfisker som der fremdeles lages en del av, men en stor del av revtorsken går fersk i omsetningen.

Det har vært tålelig bra med rekefisket på Skagerakkysten. En del går fremdeles til England; omsetningen på det norske marked har gått noe tregt.

Oversikt, forts. s. 310.

Rapport nr. 15 om torskefisket pr. 22/6 1946.

Fisket i 1946.

Distrikt	Totalfangst sløyd torsk tonn	Anvendelse			Filett tonn	Damp-tran hl	Lever til annen tran hl	Rogn	
		Hengt tonn	Saltet tonn	Fersk inkl. iset tonn				Saltet hl	Fersk og til herm. hl
Finnm. vinterfiske	916	76	642	198	—	11	⁹⁾ —	155	148
Finnm. vårfisk.	12 573	⁶⁾ 6 766	4 628	1 145	34	3 830	1 408	—	—
Troms	12 343	349	9 366	2 499	129	4 878	2 082	—	2 312
Lofotens opps.d.	¹¹⁾ 128 769	⁷⁾ 39 711	¹⁾ 77 690	6 974	⁸⁾ 4 059	77 204	—	²⁾ 54 171	9 488
Lofoten forøvrig	20 072	3 867	11 824	4 242	139	11 108	—	7 138	4 172
Vesterålen	722	152	48	504	18	474	12	114	242
Helgeland-Salten	301	1	1	299	—	107	¹⁰⁾ —	119	146
Nord-Trøndelag	1 925	—	107	1 816	2	392	⁴⁾ 157	210	1 386
Sør-Trøndelag	4 449	—	1 175	3 206	68	1 906	—	878	930
Møre og Romsdal									
Tils.	¹¹⁾ 182 070	50 922	105 481	20 883	4 449	99 910	3 659	62 785	18 824

Sammenlikning med tidligere år.

År	Tonn sløyd torsk											
	Finnm. mark		Troms	Lofotens oppsyns-distr.	Lofoten forøvrig og Vesterål.	Steigen-Ofoten	Helgel-Salten	Nord-Trøndel.	Sør-Trøndel.	Møre og Romsdal	Len-ger sør	Tilsam-men
	Vinterf.	Vårf.										
1946	916	12 573	12 343	128 769	20 072	—	722	301	1 925	4 449	—	182 070
1945	—	1 941	3 685	67 716	10 260	—	1 183	407	1 761	7 205	—	94 192
1944	3 967	6 250	3 324	83 300	7 464	5 654	1 142	862	2 078	4 605	162	118 808
1943	5 017	6 655	5 056	57 863	10 276	767	658	728	1 855	2 548	307	91 730
1942	5 471	5 562	7 199	78 949	13 982	232	705	366	1 106	3 006	118	116 696
1941	12 326	9 791	10 435	85 067	16 635	1 250	915	508	1 036	2 587	177	139 477
1940	23 615	5 211	17 444	94 293	12 607	45	241	251	721	3 113	277	157 773
1939	31 216	28 302	17 655	115 318	13 973	652	261	237	1 073	2 828	384	211 247
1938	14 906	32 382	10 169	89 506	10 494	244	412	413	535	2 515	469	161 801
1937	9 978	35 445	13 308	82 493	11 757	35	977	1 120	1 738	3 062	306	160 184

År	Anvendelse, total							Vårtorskefisket i Finnm. mark						
	Råfisk			Biprodukter				Anvendelse råfisk						
	Hengt til		Saltet tonn	Fersk inkl. filet m. m. tonn	Damp-tran hl	Lever til annen tran, hl	Rogn		Hengt til		Saltet tonn	Fersk inkl. filet tonn	Damp-tran hl	Lever til annen tran hl
	rundfisk tonn	rotskjær tonn					Saltet hl	Fersk og til herm. metikk hl	rundfisk tonn	rotskjær tonn				
1946	50 686	236	105 481	25 332	99 910	3 659	62 785	18 824	6 594	172	4 628	1 179	3 830	1 408
1945	18 692	131	23 685	51 684	42 865	893	27 591	24 679	1 131	102	616	92	342	472
1944	13 650	61	29 064	76 033	45 352	1 652	27 230	39 331	717	46	1 343	4 144	1 038	233
1943	9 090	405	12 835	69 399	24 865	1 997	22 374	24 696	1 585	329	1 365	3 375	685	436
1942	22 687	191	38 475	55 343	51 543	8 243	29 545	31 720	572	58	883	4 049	1 095	187
1941	42 628	585	51 794	44 470	52 688	3 226	33 380	34 999	2 276	242	1 817	5 456	2 240	399
1940	45 672	1 022	72 756	32 667	72 245	3 446	43 945	14 459	2 526	837	824	968	1 161	409
1939	83 991	2 291	117 618	7 347	91 638	4 735	59 605	20 640	21 976	1 347	4 750	229	7 735	1 307
1938	65 907	2 253	86 399	7 242	69 400	3 091	53 571	13 315	21 867	1 733	8 596	186	8 812	577
1937	69 615	2 499	79 543	8 527	76 785	2 886	48 492	14 963	24 202	2 251	8 685	307	10 702	466

¹⁾ Herav 86 tonn salt filet. ²⁾ Herav sukkersaltet 5162. ³⁾ Herav 172 tonn til rotskjær. ⁴⁾ 833 hl lever til tran etc er ført vekk fra distriktene. ⁵⁾ Herav 64 tonn rotskjær. ⁶⁾ Herav 3512 tonn som er solgt til filetanlegg utenom Lofoten. ⁷⁾ Fra fylkesmannen i Finnm. mark oppgis 893 hl lever uten oppgave for anvendelsen. En er fra annet hold blitt meddelt at lever fra Finnm. mark er transportert til Troms for damping. ⁸⁾ 32 hl lever brukt fersk. ⁹⁾ Heri inngår 335 tonn som er anvendt til fiskemel.

Merk: Av leverpartiet under vinterfisket i Finnm. mark (note 9) og leverpartiet i Troms er der produsert 1459 hl industritrans.

Litt av hvert.

Et laksemysterium. Laksen synes å forsvinne fra elvene på Englands østkyst. I en rapport til Yorkshire Fishery Board betegnes dette som et mysterium, hvis løsning en ikke fatter. I siste sesong ble ikke tatt mer enn 200 laks i disse elver. Enkelte mener at alle de miner som nå bringes til å detonere, ødelegger meget fisk. Detonasjonene settes derfor på enkelte hold i forbindelse med at laksen praktisk talt er forsvunnet fra disse elver. (The Fishing News, 22. juni 1946).

Mer statistikk sier mange av våre abonnenter at vi må skaffe. Tall er konsentrert føde, men det representerer også konsentrert arbeid. Det nye »Fiskets Gang« er ikke fullbåret. Mange barnesykdommer henger enda i. Men vi tror det går framover, og snart blir det mer av både tekst og tabeller.

Styrer Paul Bjerkan ved Fiskeridirektoratets havforskningsavdeling, holdt nylig et foredrag i kringkastingen om brislingfisket. Vi gjengir dette foredraget i dette og neste nummer av »Fiskets Gang«.

En komité for omsetning av fiskeriprodukter ble oppnevnt i siste statsråd.

Komiteen består av sekretær Klaus Sunnanå, formann, direktør Mons Kårbø, Bergen, fisker Oskar Floa, Vega, direktør S. Birkeland, Tromsø, kjøpmann Edv. Fjortoft, Berlevåg, Alf R. Johansen, Henningsvær, Leif Johansen, Stamsund, Gunnar Rolfsen, Kristiansund, L. G. Kahrs, Bergen og Olav Sannes, Haugesund. Sekretær Peter Bøe.

Et steg videre i Nordsjø-fredningen. Generalsekretær Klaus Sunnanå ble i siste statsråd oppnevnt som norsk delegert, og vitenskapelig konsulent Gunnar Rolfsen som ekspert i en internasjonal komité som skal undersøke og framlegge forslag om regulering av fisket i Nordsjøen og områder som støter opp til de britiske øyer, for å hindre overbeskatning av fiskebestanden.

Norsk fisk med fly? Direktør Emil Petersen uttaler i en samtale med Press Telegraph at de økonomiske forhold ute i Europa forbedres stadig og derved også muligheten for eksport av norsk fisk i nye kvaliteter, som f. eks. frossen filet, som har særlig gode muligheter for å vinne innpass.

Direktøren uttaler videre at han har arbeidet med spørsmålet om flytransport av fiskeprodukter. I Sveits, for eksempel, er man sterkt interessert i den slags transport av hummer og reker. Forhåpentlig vil også laks kunne få denne slags transport.

— Vi er her inne på et helt nytt felt for norsk eksport, jeg anser det som hevet over tvil at flyhåren fisk av fineste kvalitet vil kunne bli en eksportartikkel av stor verdi for Norge.

Om det nye Fiskeridepartementets virke har statsråd Reidar Carlsen blant annet uttalt følgende til »Lofotposten«:

En takk til forgjengerne.

Betydningen av å få et eget departement for fiskeriene kan ikke vurderes høyt nok. Det skjer uten forkleinselse for noen av de handelsministre som gjennom tiden med stor dyktighet har ledet norsk fiskeripolitikk. Når de ikke rakk mer, så får næringen selv ta en vesentlig del av skylden for det. Fiskerinæringen er ikke den næring hvor samarbeidet har vært den sterkeste side.

I dag, når fiskeriene forlater Handelsdepartementet, føler jeg trang til — — — — — på næringens vegne å rette en takk til de handelsministre som har ført fiskeriene fram til det de er i dag. Spesielt er det grunn til å minnes statsrådene Oftedal og Madsen. Den første for sin store innsats for ordnete forhold i sildeomsetningen, som gav sildeoven og Noregs Sildesalslag som resultat. Den andre for sin innsats for ordnete forhold i førstehåndsomsetningen for torskefiskeriene med råfisklov og Norges Råfisklag.

Fiskeridepartementets oppgave vil bli å føre norsk fiskeripolitikk i samsvar med det program flertallet av det norske folk i valg har gitt regjeringen fullmakt og pålegg til å følge.

Med de alvorlige problemer for øye som den minimale tilvekst av arbeidsfør ungdom, sammenholdt med de store behov for arbeidskraft som vi står overfor i de nærmeste 10—15 år, blir det nødvendig å la så vel fiskeriene som alle de andre næringer i landet, gjennomgå prøvelse for å få fastslått den mest fornuftige plassering og utnyttelse av arbeidskraften og produksjonsmidlene. Også fiskerinæringen må gjennomgå sin rasjonaliseringsprosess, både når det gjelder fiske, tilvirkning, omsetning og eksport. — — — — —

All tendens til spekulasjon må hardhendt ryddes vekk.

Fiskeriflåten må gjenoppbygges slik at den kan svare til sine forutsetninger. Staten vil positivt støtte gjenoppbyggingen, slik at denne kan skje så hurtig og effektivt som mulig.

Fiskerne må få sine redskaper komplettert snarest mulig.

Eiendomsretten til båt og bruk må så fort det går an bringes over på fiskernes hender ved gjennomført samvirke.

For å nytte alle muligheter i produksjonen må utbyggingen av kjøle- og frysekjeden fra fangstfeltene til markedene gjennomføres snarest mulig. En landsplan for dette formål vil bli lagt fram med det første.

Rasjonell utnyttelse av transportmidlene for fisk må gjennomføres.

Alle ledd i næringen må bringes inn i et intimt samarbeid slik at produksjon, omsetning og eksport kan skje med full utnyttelse av produksjonsmidler og omsetningsapparat. — — — — —

Arbeidet med å samarbeide alle våre fiskerilover i et lovverk er satt i gang.

Staten vil positivt støtte fiskernes tiltak for innkjøps-samvirke.

Alle de for et moderne samfunn uverdige og meningsløse eiendomsforhold i fiskeværene vil bli regulert ved lov, slik at det blir høve til full næringsfrihet i alle fiskevær. En håper å kunne legge fram forslag for Stortinget allerede i høst.

Forslag om utvidelse av Fiskeribanken — — — — — vil bli lagt fram for Stortinget etter ferien. Det samme gjelder forslag om fiskeristyrer i alle fiskeriherreder. — — — — —

Forhandlingene om våre fiskeri-interesser på verdenshavene, vil bli fortsatt slik at våre interesser som fiskerinasjon kan sikres og trygges.

Forslag om fiskeridministrasjonens utbygging i samsvar

med de krav som nå stilles til effektiv og hurtig behandling av fiskerisakene vil bli lagt fram for Stortinget i høst.

All utvikling i fiskeriene må baseres på fagopplæring og forskning. Fiskerifagskoler for fiskerne og lærebruk for tilvirkere og arbeidere skal reises i alle de største fiskerifylker snarest mulig, og spørsmålet om den høyere fiskeriundervisning må utredes.

Den praktiske og vitenskapelige forskning må gis skikkelige og verdige arbeidsvilkår, og utvides i samsvar med de krav som stilles til oss som den ledende fiskerinasjon vi bør og skal være.

Fiskeridepartementet håper på lojal støtte og at alle positive krefter i næringen vil være med på å løse disse oppgavene. Etthvert spørsmål, enhver sak, vil nøye bli prøvet og diskutert med næringens menn før de blir satt ut i livet.

Situasjonsrapporter for siste halvdel av juni 1946.

Fra fiskeriinspektøren i Nordland, datert 2. juli:

Værforholdene har vært bra denne periode, og fisket har overveiende tatt seg opp. Seifisket som samler størst interesse nå, har tatt seg godt opp flere steder i distriktet. I Bø, Vesterålen, er utsiktene for fisket gode. For øvrig er det ikke meldt om seifangster i Vesterålen, men Eggafisket pågår med gode fangster av uer, lange, blåkveite og andre fiskesorter. Deltakelsen er fremdeles forholdsvis liten. Hvalfangsten har også tatt seg godt opp for Vesterålen, og store mengder hvalkjøtt er ilandbrakt til Andenes, liksom Frostfilet, Melbu, mottar hvalkjøtt. Hvalfangsten i distriktet for øvrig er liten. For Lofoten er det tatt en del fangster av sei og småtorsk. En del båter begynner nå snurrevadfisket etter flyndre. I Salten har seien vært formerket, men har vært vanskelig å få. Litt er dog tatt på not. I Salten foregår et ganske godt uerfiske. På Helgeland er seifisket meget godt, særlig for Træna og Nensa hvor der er tatt fangster på opp til 10 000 og 15 000 kg, men avsetningsforholdene har vært dårlige en tid, hvorfor en del fangster er blitt styrtet på sjøen. Litt er også forsøkt hengt, men det er vanskelig å få god vare denne årstid hvis en ikke er heldig med været. Avsetningsforholdene har senere bedret seg, idet Frostfilet, Bodø, igjen er kommet i drift. Laksefisket har hittil gitt forholdsvis dårlig utbytte over hele distriktet.

Fra fiskeriinspektøren for Møre og Romsdal og Trøndelag, datert 2. juli:

Det meget gode bankfiske på Tampen og Shetland fortsetter med fangster fra 10 000 til 35 000 kg rundfisk, og fra 100 til 2000 kg kveite pr. båt. En enkelt båt hadde ca. 50 000 rundfisk og 1000 kg kveite. Også på Storegga har fangstene vært bra, mens fisket på Botnane har vært avtakende. 2 båter er kommet hjem fra Bjørnøya, nemlig D/S »Bell« med 84 tonn saltet torsk og 21 fat tran, og M/S »Remmen 1« med 72 tonn saltet torsk og 19 fat tran. Der var meget fisk til stede, men vedvarende ugunstig vær hemmet driften. D/S »Bellsund« og D/S »Nørvesund« er kommet hjem fra Svalbard med henholdsvis 98 og 68 fat håkjerringtran. Det mislykte fiske skyldes vanskelige isforhold og dårlig driftsvær. Småhvalfangsten har gitt lite utbytte her i distriktet

og 2 båter fra Smøla er gått til Svålbard for å forsøke der. Der er bra forekomster av sei på Nordmøre og i Trøndelag, men det oppfiskete kvantum er forholdsvis lite grunnet delvis vanskelige avsetningsforhold. Snurrevadfisket er fremdeles ubetydelig. Laksefisket er smått for Møre, men har tatt seg en del opp i Trøndelag i det siste. Hummerfisket har gitt bra utbytte. M/S »Smaragd« gikk på linefiske til Vest-Grønland i midten av juni, og er første norske båt som går til disse farvann etter krigen. De større båter gjør seg nå klar for sildefisket ved Island.

Fra fiskeriinspektøren for Vestlandet, datert 2. juli:

Værforholdene har for det meste vært gode i indre strøk, derimot enkelte dager dårlig fiskevær i ytre strøk. Fiskeforekomstene har jevnt over i hele distriktet vært gode. Det gode makrellfisket er nå for det meste slutt. Fremdeles tas imidlertid enkelte spredte fangster på not og dorg i Nord-Rogaland og Sunnhordland. Det gode hummerfisket med de ualminnelig høye priser sluttet i Rogaland og Hordaland 1. juli med små fangster den siste tid. Laksefisket har i år vært dårlig. Rekefisket har derimot gitt gode fangster. Fiskerne i Egersundsdistriktet må dessverre fremdeles begrense fangsten grunnet eksportvanskeligheter. Der er fremdeles gode utsikter for brislingfisket på Vestlandet, men mindre kasting den siste tid. Det er rikelig av råstoff i lås, men opptaket går sent og det blir stor slitasje på nøtene. Meget brisling- og sildefiske og forberedelsene til årets islandsfiske. Forfangst- og småsildefisket har den senere tid gitt enkelte små fangster i Sunnhordland og Ryfylke. En del båter fra Rogaland deltar i linefisket i Nordsjøen, og får gode fangster på 3—4 tonn på 4—5 dagers tur. Fartøyer fra det nordlige Sogn og Fjordane, som deltar i bankfisket på Tampen og under Shetland og Egga, har fått ualminnelig gode fangster. Håbrandfisket på Revet, på Tampen og under Shetland, har gitt ujevne til dels gode fangster. Småhvalfangstene har ikke vært så gode som ønskelig. Deltakelsen i småfisket er noe mindre nå da fiskerne for det meste er opptatt med brisling- og sildefisket og forberedelsene til årets islandsfiske. De første snurpere antas avgå til Island inneværende uke,

Forts. s. 307.

Mer om all verdens fiskerier.

Vi fortsetter i dag etter et uforutsett langt avbrekk å offentliggjøre den redegjørelse som lå til grunn for FAO's fiskeriprogram. Siste artikkel stod i nr. 17, side 197.

III. Muligheter for øket verdensproduksjon og øket anvendelse.

31. Det er tre muligheter for å utvide produksjonen og bruken av fisk: 1) En intensivering av de eksisterende fiskerier. 2) En bedre utnyttelse av fangsten. 3) En større drift i de fiskerier som ennå er lite utnyttet. Det er få eller ingen annen fødevarerproduksjon som gir så øyeblikkelige resultater som fisket. Dette er et særlig viktig moment i tider da ernæringsspørsmålet krever øyeblikkelig løsning.

32. I dag, da spørsmålet er akutt, ville det være ønskelig at verdens nasjoner viet fiskeriene den største oppmerksomhet under planleggingen av produksjons- og ernæringsprogrammene. Fiskeriene er en av de få fødevarereserver som er tilbake. Og fiskebestanden har sannsynligvis øket under krigen, da denne forhindret normalt fiske.

33. Verdens store fiskerier foregår på den nordlige halvkule. Mange av disse fiskerier ble før krigen drevet til sitt maksimum, ja, en kan endog tale om en overbeskatning. Andre fiskerier igjen kunne sikkert ha vært drevet mer intenst. Fiskeriene på de store banker utenfor Nyfundland kan gi større mengder av enkelte fiskesorter. Det samme gjelder fisket etter flyndre, kveite o. l. utenfor Nord-Amerikas Stillehavskyst, spesielt utenfor Alaskahalvøya. Torskfiskeriene utenfor Siberia og Kamchatka og forskjellige sildefiskerier rundt om i verden kan også gi større avkastning.

34. Kvantumet av markedsført fisk kunne også økes betraktelig, dersom en nyttiggjorde seg fangsten mer enn nå er tilfelle. Som allerede bemerket, er det ofte slik at det nå ikke lønner seg å ta vare på alle de fiskesorter som fangsten gir. Dette skyldes det forhold at enkelte fiskesorter ikke oppfattes som matfisk av forbrukerne. Det finnes derfor intet marked for denne fisk. De aller fleste av disse fiskesorter er imidlertid spiselige. En regner anslagsvis med at mer enn 100 millioner pund spiselig fisk årlig kastes overbord av tråler som fisker fra New England i U. S. A. og av reketralere i den meksikanske golf, da den ikke finner avsetning på markedet. På samme måte går millioner av pund haiskrotter i sjøen igjen etter at en har fjernet haiens vitaminrike lever. Opplysningsarbeid på dette felt lover imidlertid godt.

Under krigen ble drevet arbeid av denne art, og det viste seg å være meget effektivt. I årene framover må også markedet for hvalkjøtt kunne utvides. Likeså framstillingen av farmasøytiske preparater av hvallens og fiskenes organer.

35. Det er ennå mye som gjenstår når det gjelder utforskningen av områder som tåler sterkere beskatning på sin fiskebestand, men de undersøkelser som er foretatt, viser at det eksisterer mange slike områder. Mange av områdene ligger heldigvis heller ikke langt vekk fra mennesker, hvis ernæringer mangler animalsk protein. Mexico kan uten tvil utvide sine fiskerier ganske betydelig. Makrellstørje kan fiskes over store områder utenfor Panama, Galapagos og deler av Mellom-Amerika. Det er også muligheter for en betydelig øket drift langs Syd-Amerikas vestkyst, spesielt utenfor Peru og Chile. Disse land kan levere saltet, tørket og hermetisk størje (tuna) og bonito, samt andre gangbare sorter. Dessuten kan de skaffe hailevertran, tran av annen fisk, industritrans og fiskemel av ansjos. Utenfor Bahamaøyene, Cuba og Venezuela er det også mulig å øke driften. Avkastningen av dette fiske kunne med fordel nyttes til å dekke behovet innen det karibiske område. Brasils saltvannsfiskerier er ikke på langt nær utnyttet fullt ut. En øket fangstmengde ville her kunne nyttes enten i fersk, hermetisert, saltet eller tørket tilstand, samtidig med at tranproduksjonen ble øket. På den brede kontinentale sokkel som går i sørøstlig retning utenfor Uruguay og Argentina, kan det også fiskes mye mer, — og med samme resultater som nevnt for Brasil.

36. Nordvest-Afrika kan sannsynligvis bedre enn nå nyttiggjøre seg fangsten av sardiner og makrellstørje i saltet og hermetisert stand. Resursene utenfor Vest-Afrika er store, og her kan drives et intenst fiske, dersom anlegg og utstyr kan skaffes og omsetningen ordnes. Australia, New Zeeland, øyene i Stillehavet og Øst-India har også betydelige resurser, som godt tåler øket fiske.

IV. Fiskeriene må bevares også for framtiden.

37. Fiskebestanden kan deles i 1) den som opptrer innenfor et lands territorialgrense (fisk som søker til kysten, fisk som lever i saltvann men gyter i fersk-

vann, ren ferskvannsfisk) og 2) den som opptrer utenfor denne territorialgrense.

38. De Forente Nasjoners Ernærings- og Jordbruksorganisasjon går inn for fortsatt størst mulig produksjon og det mest hensiktsmessige forbruk i den grad dette er forenlig med en vitenskapelig forsvarelig drift av fiskeriene. Det er de enkelte land som gjennom lover og forordninger søker å bevare sine ferskvannsfiskerier og fisket etter den saltvannsfisk som søker inn til ferskvann for å gyte. En unnatakelse danner Den internasjonale kommisjonen for laksefiskerier i Stillehavet. Denne ble opprettet etter overenskomst mellom U. S. A. og Canada. Fisket etter sockeylaks i Fraser-vassdraget er underlagt denne kommisjon. Foreløpige forhandlinger har vært ført mellom de samme land om en overenskomst som skal regulere fisket på de Store Sjøer.

39. Med hensyn til havfiskeriene, som drives utenfor territorialfarvannene, så er forskjellige offisielle og uoffisielle organisasjoner dannet. Deres oppgave er å koordinere den vitenskapelige forskning og påvise de muligheter som en felles opptreden av flere nasjoner byr på, når det gjelder å regulere et fiskeri hvor to eller flere nasjoner er interessert. I 1902 ble organisasjonen Conseil Permanent International pour l'Exploration de la Mer opprettet. Den koordinerer oceannografiske og fiskeribiologiske undersøkelser foretatt av de land som er medlemmer. (Danmark, Finland, Sverige, Norge, Tyskland, Nederland, Russland, Storbritannia og senere Belgia). Disse undersøkelser drives i Nord-Atlanteren, Nordsjøen og Østersjøen. Organisasjonen samlet og utga fiskeristatistikk for medlemslandene fra 1903 til og med 1937.

The North American Council on Fishery Investigations er en uoffisiell organisasjon opprettet av Canada, Frankrike, Nyfundland og U. S. A., og som skal koordinere oceannografiske og fiskeribiologiske undersøkelser i Nordvestatlanteren. For Middelhavet ble også en liknende organisasjon dannet. Uoffisielle, rådgivende komiteer er satt opp av Canada og U. S. A. og av U. S. A. og Mexico. Disse komiteer studerer internasjonale fiskeriproblemer og kommer med forslag til de respektive regjeringer. Ifølge en overenskomst mellom Jugoslavia og Italia ble det nedsatt en permanent fiskerikommisjon og en komité for biologisk forskning i Adriaterhavet. Alle de her nevnte organisasjoner kan bare drive undersøkelser og gi råd og veiledning. De har ingen utøvende myndighet. I krigsårene opphørte deres virksomhet i de land som ble berørt av krigen. The North American Council har heller ikke vært i aktivitet siden 1939.

Mange internasjonale avtaler er inngått med sikte på å bevare fiskeriene. The International Fishery Commission ble opprettet av U. S. A. og Canada og kan gripe inn med regulerende bestemmelser for kveitefisket i Stillehavet. Det har lyktes kommisjonen å gjøre dette fiske lønnsomt igjen, etter at det for 20 år siden viste alarmerende tegn på å ebbe ut på grunn av uettig drift. En overenskomst om hvalfangsten ble også truffet mellom de interesserte nasjoner (unntatt Japan). Denne overenskomst og en rekke avtaler som senere er knyttet til den, bidrar til å regulere hvalfangsten rundt om i verden. Ethvert land som har sluttet seg til overenskomsten, har ansvar for at dets innvånere driver sin hvalfangst i overensstemmelse med de inngåtte avtaer. I 1911 ble sluttet en traktat mellom Japan, Russland, Storbritannia og U. S. A. med henblikk på å bevare bestanden av pelssel og sjøter i det nordlige Stillehav. Takket være denne traktat ble fangsten av de nevnte sorter brakt på fote igjen og gjort meget lønnsom. Hvalbestanden stod nemlig i fare for å bli fullstendig utryddet. Japan brøt ut av traktaten i 1940. Men Canada og U. S. A. sluttet en midlertidig overenskomst som sikrer en fortsatt håndhevelse av bestemmelsene fra 1911 overfor de respektive lands undersåtter. Sovjetunionen har ikke undertegnet denne midlertidige overenskomst, men retter seg fremdeles frivillig etter bestemmelsene fra 1911. En regner med at forhandlinger om ny traktat til erstatning for den fra 1911 vil bli tatt opp så snart forholdene tillater det.

41. Bevarelsen av verdenshavenes fiskebestand er et sammensatt problem. Til tross for inngående undersøkelser i enkelte områder, må en si at en ennå bare besitter bruddstykker av den viten som kreves, for å kunne utnytte havfiskeriene på sunn og rasjonell basis. Siden krigsutbruddet i Europa har det på mange fiskefelter vært fisket bare en brøkdel av hva som anses normalt, idet både fiskebåter og deres mannskap ble rekvisisjonert av det militære. I tillegg til dette ligger mange fiskefelter midt i kampområdene, og der har det naturligvis vært forbundet med livsfare å drive fiske; miner og andre hindringer har dessuten vanskeliggjort bruken av fiskegarn. Under en slik periode med redusert fiske har bestanden i områder som tidligere var overbeskattet, hatt anledning til å komme på fote igjen. Tidspunktet ved krigens slutt, da fiskeriene så å si skal begynne forfra igjen, vil derfor være særlig gunstig for å innføre forholdsregler som sikrer feltenes fiskebestand og samtidig betinger størst mulig avkastning. Dette vil dog bare være mulig ved et samarbeid mellom de interesserte land. I 1919, like etter forrige verdens-

krigs slutt, hersket også en liknende situasjon, idet fiskemengdene i Nordsjøen, som i årene før var blitt sterkt redusert, hadde formert seg betydelig under krigsperioden. Man lot imidlertid denne sjanse gå fra seg, og få år etter at en hadde gjenopptatt normalt fiske, var bestanden atter så sterkt redusert at fiskerne måtte oppsøke felter utenom Nordsjøen for å kunne drive lønnsomt. En slik mangel på forutsenhet må ikke få gjenta seg. Og den behøver ikke å gjenta seg, hvis de interesserte land øyeblikkelig tar til med vitenskapelig forskning og fra tid til annen innfører de regulerende bestemmelser som resultatene av en slik forskning tilsier.

42. Også i andre deler av verden skulle man ha oppmerksomheten henvendt på bevarelsen av havfiskeriene. Dette oppnås best ved fellesopptreden av de interesserte land med tanke på å forebygge den fare som alltid er til stede, for overbeskatning av bestanden, og for best mulig å verne om den proteinkilde som disse bestander representerer. Bare på et slikt grunnlag kan fiskeriene og den industri og handel som knytter seg til dem, i det lange løp sikres.

43. Krigen har stimulert utviklingen av helt nye fiskerier, som har levert ytterst verdifulle bidrag til ernæringen, farmacien og industrien. Når krigen er slutt vil vel enkelte av disse fiskerier ikke lenger bli drevet så intenst som i krigsårene; på den annen side kan det jo fremdeles være mange fiskefelter som ligger og venter på å bli oppdaget.

44. Da problemene om bevarelsen av havfiskeriene er av internasjonal karakter, er det også nødvendig med internasjonalt samarbeid.

Da problemene ytrer seg forskjellig i de ulike områder, vil de forskjellige rådgjerdere bli mer effektive om de iverksettes på en regional basis. De land som er sterkest knyttet til fiskeriene i de forskjellige områder, har de beste betingelser for å kunne drive vitenskapelig forskning og ellers bedømme fiskeriene og de forandringer disse undergår. Disse land kan så komme med forslag om nødvendige reguleringer. Opplysninger og ideer måtte kunne utveksles fritt mellom de forskjellige regionalavdelinger. Denne utveksling kunne formidles av FAO.

V. Fiskeforedlingen.

45. Den omstendighet at fisken er så lett bedervelig og at dens aroma sviner så raskt, gjør det ønskelig at foredlingsprosessen kan påbegynnes snarest mulig etter at fisken er tatt opp av sjøen.

46. Den markedsførte fisk er enten iset, frosset, hermetisert, saltet (tørket, røkt) eller også helt fersk.

47. Salting og tørking hører til de aller eldste konserveringsmetoder. Sannsynligvis ble de oppfun-

net ved rene tilfeldigheter og først anvendt på fisk. Senere er så disse metoder tatt i bruk også for andre fødevarer. Det skulle gå lang tid før nye metoder ble tatt i bruk. Omkring år 1800 begynte man å hermetisere, men det var først under den amerikanske borgerkrig at behovet for holdbar mat tvang seg fram med uimotståelig kraft, og siden den tid har hermetiseringen vært alminnelig foretrukket.

48. Transportvanskelighetene under forrige verdenskrig viste hvor påkrevd det var å kunne framstille matvarer i konsentrert form. Man begynte da å undersøke de muligheter som ligger i å dampe vekk matvarenes vanninnhold. Det er foretatt mange forsøk både på fisk og andre matvarer, men for fiskeforedlingens vedkommende har denne metode ikke ført til noen forandring.

49. Forskningen innen hermetikkindustrien, spesielt med henblikk på frukt og grønnsaker, har ført til forbedringer som også er kommet fiskehermetikken til gode.

50. Også salting av fisk er blitt grundig studert. I de siste årtier har det i mange strøk funnet sted forandringer i de tidligere nyttete salte- og tørkemetoder. Av nye ting på området nevnes tilsetning av preserveringsmidler og kunstig tørking.

51. Høy sjøtemperatur og høy lufttemperatur er to faktorer som påskynder den bedervelsesprosess som starter idet fisken blir fanget. For å motvirke dette brukes is til kjøling eller frysing. Men ising nyttes ikke i særlig stor utstrekning i områder hvor forholdene i sterkest grad skulle gjøre den påkrevd. Hurtigfrysing anvendt på fisken umiddelbart etter at den er dratt opp av sjøen, eller hurtigfrysing av fileter med det samme fangsten bringes i land, har gjort sitt til en øket bruk av fisk. Nettopp på dette område kan en vente stor utvikling. En ting som ennå hemmer denne utvikling, er at kjøle- og fryseinnretninger ikke finnes i alle ledd i distribusjonen. Like før den annen verdenskrig fant fryseteknikken voksende utbredelse, og i fredstid må denne utvikling få fortsette. Fryseteknikk er i høy grad basert på forskning, og selv om det ikke er gjort så mye som en kunne ønske, er det likevel lagt ned et stort arbeid på dette felt.

52. Et grovt overslag basert på de sist tilgjengelige tall viser at verdensproduksjonen av fiskehermetikk utgjorde ca. 2000 millioner pund årlig og av saltfisk (cured fish) ca. 3000 millioner pund. De viktigste produsenter av fiskehermetikk er U. S. A. med 700 mill. pund, Japan med 300 mill. pund, Spania 230 mill. pund, Canada 190 mill., Portugal 150 mill. og Norge 110 mill. Sovjetunionen som før krigen antas å ha produsert 500 mil. pund saltfisk, er den

største produsent av denne vare. Deretter kommer Norge med 420 mill. pund,¹ Nederland 200 mill., Storbritannia 150 mill., Canada 140 mill., Island 136 mill., Nyfundland 120 mill. og U. S. A. 100 mill.

VI. Produksjon for utenlandske markeder.

53. Den fisk som går i verdenshandelen er vesentlig hermetisk eller saltet. Men en finner selvsagt også mange andre typer, som er gjenstand for eksport og import. Ifølge de siste tabeller utfører de viktigste fiskeeksporterende land ca. 5000 mill. pund fiskeprodukter, mens de selv forbruker ca. 32.000 mill. pund årlig.

¹ Tallet er ikke kontrollert av oss. (Red. anm.).

54. Ikke desto mindre er det mange land som produserer mye mer fisk enn de selv greier å konsumere. Gode eksempler på dette er Canada (kyststrøkene), Island Nyfundland og Norge. I disse land hører fiskeriene til de viktigste næringsveier (på Island er fiskeriene den viktigste næringsvei) og de eksporterer størstedelen av sin fisk.

55. Mange land eksporterer sine fiskeriers kostbareste produkter og importerer billigere fiskeprodukter. Italia og Portugal f. eks. eksporterer hermetiske sardiner og ansjos, som begge er forholdsvis høyt betalte fiskeprodukter, og importerer salt torsk, som er en forholdsvis billig vare.

Situasjonsrapport, forts. fra side 303.

mens driverne reiser noe senere. Det er store vanskeligheter med å skaffe tilstrekkelig tønner, og det meddeles at enkelte sent planlagte ekspedisjoner av den grunn befryktes ikke å komme avgårde. Redskapssituasjonen er som før. Det klages fremdeles over mangel på forsyn til Eggalinene. Det er også fremdeles vanskelig å få båtsom. Rekefiskerne i Egersundsdistriktet beklager seg over skipsvrak på de vanlige felter, og risikoen for å få miner i rekestrålen. Der er fremdeles misnøye med de lave fiskepriser.

Fra fiskeriinspektøren på Skagerakkysten, datert 29. juni:

Situasjonsrapport for mai og juni. Værforholdene i mai var forholdsvis bra, mens det i juni har vært en del landligge for fiskerne på grunn av urolig vær.

Fiskeforekomstene for de vanlige fiskesorters vedkommende i distriktet har vært gode.

Makrellfisket, distriktets hovedfiske, begynte i de første dager av mai noe ekstraordinært, idet en da fikk en del notfangster forholdsvis nær land på strekningen Mandal—Kristiansand. Samtidig begynte det egentlige drivgarnsfiske, dog med små og ujevne fangster så vel på Sørlandet som på Østlandet. Drivgarnsfisket holdt seg vedvarende smått og ujevnt ut over i mai. Omkring midten av måneden begynte også dorgefisket. I siste uke av mai tok fisket til for alvor med alle slags redskaper, og i de siste dager av mai og den første uke av juni fikk mann rekordartete fangster både med drivgarn, dorg og not. Garnfisket viste dog allerede i disse dager nedadgående tendens, og flere garnlag gikk over til notfiske. Ved månedsskiftet mai—juni ble plutselig fangstene så store at alle omsetningsmuligheter for makrellen praktisk talt ble uttømt, og Makrellaget måtte da iverksette først en stoppordre og deretter en begrensningsbestemmelse for fangstvirksomheten. Litt ut i første halvpart av juni ble fisket imidlertid delvis værhindret. Garnfisket ga etterhånden lite utbytte, mens dorg og notfisket fortsatte, dog med avtagende fangster; og ut over i siste halvpart av juni holdt fangstene seg små og minkende, slik at både

drivgarns- og dorgefisket nå må anses slutt, mens notfisket delvis fortsetter.

Noen nøyaktig statistikk has i øyeblikket ikke, men anslagsvis tør en regne med at der i mai og juni i hele makrell-distriktet er oppfisket ca. 5 650 000 kg, herav 4 000 000 kg til innenlands forbruk, 300 000 kg eksportert til utlandet, 800 000 kg levert til frysing, 460 000 kg saltet og 90 000 kg hermetisert.

Fjordfisket slo godt til i begynnelsen av mai, og avsetningsforholdene for denne vare var til å begynne med ganske gode. Men da fangstmengden ble så altfor stor i forhold til behovet, ble avsetningen på Sørlandet treg for til sist å stoppe ganske opp. En del fjordsild ble solgt til sildolje for 5 øre pr. kg, og en del ble sendt til Alesund for å fryses til agn, mens store mengder av sild som gikk i lås måtte slippes ut igjen. I juni er det blitt fanget en del sild igjen av pen kvalitet, men det har vært vanskelig også i denne måned å finne marked for den ferske, hvorfor en del er blitt saltet.

Brislingfisket ble i mai drevet i Oslofjorden, hvor det forekom en del fangster av stor brisling. Disse fangster ble vesentlig gjort med små nøter og bunn garn, og varen ble omsatt til direkte ferskforbruk. Da det regulære brislingfiske for levering til fabrikkene begynte i juni, viste det seg at varen var for mager, slik at størstedelen av Oslofjorden ble erklært for forbudt fangstområde. I dag er det bare området innenfor Drøbak som er tillatt for fangst, og her er det gjort mange steng, men fangstene er ujevne og ligger mellom 200 og 1500 skjegger pr. steng. Også på Sørlandet har brislingen vist seg å være for mager med unntakelse av i fjordene omkring Farsund, hvor brislingen er fin og fet og er blitt betalt med full pris.

Skjærgårdsfisket etter sei og lyr m. v. har vært bra på Sørlandet og har artet seg jevnt og normalt i Oslofjorden.

Laksefisket har lenge vært smått, men har tatt seg noe opp i de siste dager.

Hummerfisket har vært drevet også i vår, men holder nå på å ebbe ut. Prisene på hummer har gått betraktelig ned og ligger nå på ca. kr. 4 pr. kg.

Forts. s 310.

Blankålen på vandring.

Av Magnus Halaas.

En mørk regntung høstnatt har det ofte hendt at stedets elektriske kraftstasjon har opphørt å fungere tilfredsstillende. Turbinen er begynt å gå tregere, og itil slutt er den gått helt i stå. Ved å undersøke nærmere viste det seg at turbinen var full av ål, som var malt til farse inne i turbinhuset, og åleskinnet var spunnet seg omkring turbinskovlene.

Det var blankålen som var på vandring, ned fra de ovenforliggende vassdrag og til sjøen, for videre å fortsette den lange reise til yngleplassene i storhavet.

Nedgangsruse på gården Hillesland. Skudenes.

Det er tidligere skrevet så meget om ålens vandring at det vil være helt overflødig å nevne noe om den her. Blankålen er som bekjent den voksne ål som nærmer seg kjønnsmodenhet i motsetning til den gule ål som enda er i oppvekst. Det særmerke som skiller disse to stadier fra hverandre ligger i grunnen i selve navnet som gir koløren. Den gule ål er blågrønn på ryggen og gul under buken, blankålen er blåsvart på ryggen og under buken er fargen sølvglinsende, isprengt med kobberglans og undertiden helt hvit. En del av ålyngelen blir stående i brakvannet ved kysten men en del søker også opp i våre vassdrag. Om sommeren, i juli måned, slår den seg til ro i et vann og vokser opp der til den nærmer seg kjønnsmodenhet. Hver høst når det er uvær, mørke og flom, da søker alle voksne kjønnsmodne ål ned gjennom elvene mot havet, og denne naturdrift er så sterk at den forserer alle hindringer som kommer i

dens vei. Blankålen kan gå over land hvis ingen annen utvei finnes.

Det kan med temmelig stor sikkerhet sies at det hver høst går ut gjennom alle våre vassdrag betydelige verdier, som ofte med beskjedne utlegg kunne nyttiggjøres.

Blankålen, eller »Nedgangsålen« som den også kalles, er ikke gjenstand for noen regulær fangst hos oss. Det er mulig at det i de senere år er fanget en del her og der, dog uten slik betydning at det foreligger noen oppgave over denne fangst. Imidlertid er denne åletype en førsteklasses handelsvare og en delikatesse av meget høy næringsverdi. Analyse som ble utført ved Statens Fiskeriforsøksstasjon i Bergen høsten 1944 viser at blankålen inneholder 31 prosent fett og 14,8 prosent protein.

Ålefangst i våre elver har vært kjent fra langt tilbake, og i 1898 ble det av professor Knut Dahl påvist at det var anledning til å skaffe seg en biinntekt ved å fange ålen på nedgang om høsten. Det ble bygget en fangstinnretning ved en mølledam i utløpet av Lømsen i Stod herred i Trøndelag, og i løpet av høsten ble det fanget i alt 589 stk. ål som da utgjorde et beløp av kr. 250.

Dette forsøk er offentliggjort i »Norsk Fiskeritidende« for 1905, hefte 2.

Trass i at dette ene forsøk viste tydelig nok at det var verdier å vareta i vassdragene om høsten, så vekket ikke dette den interesse som det burde, men ble stående mer som en tilfeldig kuriositet og det hele gled mer og mer hen i glemsel, skjønt Selskapet for de norske Fiskeriers Fremme arbeidet en del med saken i begynnelsen av århundret.

For noen år tilbake ble det så ved Fiskeridirektoratet i Bergen tatt opp arbeid på nytt for å vekke interessen for å fange ålen når den gikk ned om høsten. Som et ledd i dette arbeid ble det høsten 1936 bygget opp et fangstredskap i elven som løper ut fra Kristianborgvannet i Fana, og i løpet av høsten ble det fanget 397 stk. ål som utgjorde kr. 238.

I 1937 ble det satt opp fangstredskaper — hovedsakelig ruser — på flere steder på Vestlandet og et par steder i Trøndelag. Det var av interesse å få et inntrykk av om det bare var i enkelte vassdrag at det forekom ål som gikk ned, eller om alle var åleførende.

Det viste seg imidlertid at ålen gikk ned på alle steder hvor redskapene var anbrakt.

Disse fangstinnretninger (unntatt et par av dem) var alle anbrakt i ganske små elver.

Av forskjellige grunner var der bare 4 av de utsatte redskaper som var i noenlunde funksjon hele nedgangsperioden, og disse ga en samlet fangst av 900 stk. ål til en verdi av kr. 450. Når noen ga mindre utbytte, var det ikke av mangel på fisk, men noen ble brekket ned av flommen i første periode, andre sait ut av funksjon på grunn av mangelfull pass. Det forekom også hærverk på redskapet i forbindelse med direkte uvilje mot forsøket.

Forsøkene ble fortsatt framover om enn i mindre målestokk inntil krigen brøt ut. Da ble de innstillet, unntatt en prøve i Nesttunvannet i 1944, med en ny ruse, som vil gjøre det mulig å fange ålen, enten det er i elvens utløp fra et vann, eller i elvens utløp i sjøen, uten at den strie strømmen som oppstår når flommen kommer, kan brette redskapet ned.

Alle innretninger som skal anvendes til fangst av blankål, bør være slik innrettet at de når oppover vannets overflate. Først da er de fullt effektiv. Når ålen kommer ned gjennom elven i mørke høstnatten, beveger den seg i overveiende grad i de øvre vannlag. Hvis da en fangstinnretning ikke når oppover overflaten, går ålen over innretningen. Dette gjelder både ruser og andre innretninger som anvendes.

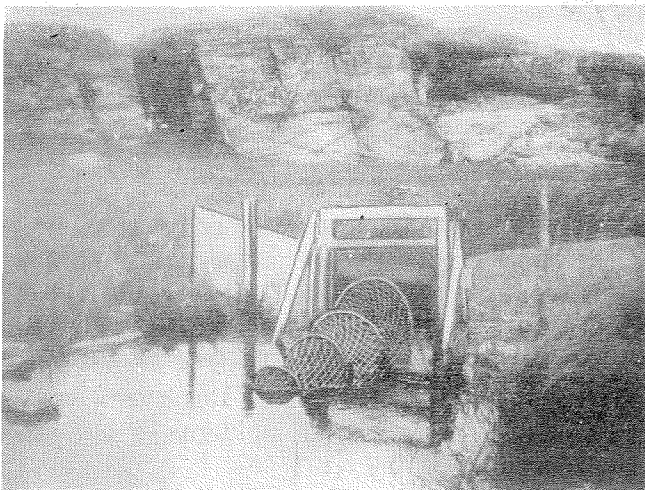
Særlig Vestlandets egenartete natur gjør elvene til en frådende heksegryte når høstflommen setter inn og gjør det nødvendig å tilpasse fangstinnretningen til hvert enkelt sted hvor den tenkes anbrakt. På et sted kan det passe å bruke ruse, et annet sted en ålekiste, eller det kan klare seg med bare en renne som fører ålen ned i en kasse.

Hovedprinsippet er alltid det samme: å sile vannet gjennom en innretning slik at det som følger med vannet blir samlet opp i denne. Det er derfor meget viktig å anbringe sin fangstinnretning på en slik måte at strømmen ikke brekker den ned når flommen inntre.

Når blankålen er på vandring, driver den med strømmen som en annen gjenstand. Møter den så en hindring på veien, så forsøker den først å komme forbi denne hindring på en lempelig måte. Den forsøker ingen ting i første omgang. Denne egenskap hos ålen er det som utnyttes ved å sette opp en sperring som leder den hen til og inn i en fangstinnretning. Denne sperring kan bestå av et oppsatt gjerde av strengnett eller et ledegarn av alminnelig not, selv et fetsildgarn kan brukes som sperrenett. Maskene i sperrenettet behøver ikke å være mindre enn $\frac{3}{4}$ " masker eller svarende til 24—25 omfar pr.

ålen. Men når den først er kommet inn i fangstinnretningen, må det være både solid og tettmasket hvis det er nettreddskap den fanges i.

Dette fiske (eller om en vil: drevne fangst) kan drives av enhver som bor ved eller i nærheten av en elv eller et vann, enten det er nede ved sjøen eller inne i landet. Fangstinnretningen settes opp på ettersommeren slik at den er klar til fangst når høstflommen inntre. Det hele krever et minimum av pass og ens daglige arbeid kan foregå uhindret. Fangsten, stor eller liten, er en biinntekt som er verd

Nedgangsruise ved Sevlandsvik, Karmøy.

å ta med, og på mange steder kan det uten tvil bli ganske betydelig.

De beste steder hvor en kan fange blankålen er der hvor det er opsatt en demning, som ved møller, sagbruk, elektrisitetsverk o. l. Her kommer ålen ned i dammen og blir der inntil vannet stiger over damkanten og følger så med over denne hvis da ikke gitteret foran inntaket er så rommelig at den kommer gjennom den vei. Med en nettsperring på damkanten kan den tvinges inn til en av breddene og inn i en eller annen innretning som fanger den opp.

I vårt naboland Sverige er det oppsatt fangstinnretninger i alle vassdrag. Ved alle industrianlegg er det innbygget ålekister i demningen, og i elvene ellers er det ålekister og ruser som er i funksjon om høsten.

I innsjøene er det anbrakt bunn garn (bottengarn) — et ganske stort faststående redskap — som holdes på plass av peler som er rammet ned i bunnen. Disse bottengarn benyttes også i stor utstrekning til ålefiske i sjøen langs Blekinge og Skånes kyst så vel som i de Danske stræder. Blankålfisket er et av Sveriges og Danmarks store fiskerier om høsten, når

Nedgangsruse fra Mollenbukta, Trøndelag.

ålen trekker ut fra Østersjøen på vei til yngleplassene i fjerne farvann.

Utbyttet av blankålfangsten i de svenske vassdrag er meget betydelig. I den forbindelse kan det nevnes, nesten, som en kuriositet for vårt vedkommende, at ved Trollhættann Kraftanlegg fanges det årlig blank-ål til en verdi av kr. 18—20.000. Dette er ål som kommer fra Vännern og ned gjennom kanalene til kraftverket, stopper opp foran turbingitterne og blir fanget der.

Det er temmelig sikkert at det foregår et trekk av blankål hvert år i høstmånedene langs vår kyst, men hvordan dette trekk foregår er enda et ubesvart spørsmål. Ålbottengarnet er det eneste redskap som kunne gi oss et svar på dette, men slik som vår kyst er i beskaffenhet kan dette redskap vanskelig anbringes på de steder som har betingelse for å gi fangst og svar på sjørsmålet. I første omgang bør vi fange ålen før den når havet, og dette har vi full anledning

til å gjøre i alle våre elver og vann langs kysten og inne i landet.

Hver høst fra august måned når det blir regn og storm og elvene stiger, da begynner ålen å gå ut til havet, og fortsetter med dette ofte til slutten av november. Når den forlater våre vassdrag går den til havs og kommer ikke tilbake. Hver sommer i juli måned kommer store skarer av bittesmå yngel («alefaring») inn til kysten, går for en stor del opp gjennom alle elver og bekker for å slå seg til ro og vokse opp til kjønnsmoden ål i våre ferskvann.

Dette er ålens kretsløp i korte trekk. Her er ingen bestand å verne om, hvis den ikke blir fanget, går ålen sin vei for ikke mer å vende tilbake. Alle nye inntekter, større eller mindre, som kan erverves ved siden av vårt daglige arbeid, mindre eller større, det har betydning for den enkelte og tilsammenlagt en vinning for landet.

Ålbottgarn fra Ringsjøen i Skåne.

Oversikt, forts. fra s. 300.

Fra Tromsø meldes at det for Torsvåg ble fisket ca. 30.000 kg småsei, og den var så små at den måtte gå til guano. I Finnmark er det stille med alt fiske, seisnurpingen tar heller ikke til. Lensmannen i Bø melder at det i uken ble fisket opp 91 600 kg sei, hvorav 90 600 ble saltet til klippfisk, 1000 iset.

Småhvalfangst.

Det var ikke noe videre hval i Møre og Romsdal og sesongen må betegnes som dårlig. Deltakelsen er også liten. De som har gjort det best er de få båtene som gikk til Shetland og drev der.

Til Tromsø kom det inn 3 mørebåter fra Spitsbergen med i alt 50 tonn hvalkjøtt. Etter hva en får opplyst, har det også vært bra hvalfangst på Senja.

Seljangst.

Til Ålesund er det kommet 3 båter fra Danmarkstredet, alle med full last. Båtenes navn er »Polarbjørn«, »Polarhavet« og »Signalhorn«.

Situasjonsrapport, forts. fra s. 307.

Reketrålingen på Revet vestenfor Lindesnes har gitt bra fangster. I mai var fangstene så pass stor at fiskerne frivillig gikk til en kvantumsbegrensning på 400 kg pr. fartøy pr. uke. Etter at det i slutten av mai ble anledning til å sende reker til England, har en kunnet utvide kvantumsbegrensningen til 500 kg pr. fartøy pr. uke. I Oslofjorden har reketrålingen gitt minimale fangster av reker. På Sørlandet samler interessen seg nå om snurpefisket etter makrell ved danskysten. Fartøyene klargjøres for dette fiske, enkelte har allerede gjort noen forsøkturer, dog uten nevneverdige resultater ennå.

Utførsel av fisk og fiskeriprodukter i april 1946, fordelt på tollsteder.

(Etter oppgaver fra Statistisk Sentralbyrå).

	Mengde tonn	Verdi kr.
<i>Vårsild, saltet:</i>		
Stavanger	46	23 200
Kopervik	1 024	546 189
Haugesund	3 383	1 807 117
Bergen	344	171 162
Ålesund	734	376 720
I alt	5 531	2 924 388

	Mengde tonn	Verdi kr.
<i>Storsild saltet:</i>		
Haugesund	176	121 649
Bergen	2 948	1 700 627
Florø og Måløy ..	797	446 838
Ålesund	1 452	818 213
I alt	5 373	3 087 327

	Mengde tonn	Verdi kr.
<i>Fetsild saltet.</i>		
Haugesund	108	130 244
Bergen	259	311 723
Ålesund	2	2 700
Trondheim	124	144 278
Tromsø	2	2 600
I alt	495	591 545

	Mengde tonn	Verdi kr.
<i>Skjæresild:</i>		
Haugesund	4	4 792
Bergen	69	76 910
Kr.sund	20	22 005
I alt	93	103 707

	Mengde tonn	Verdi kr.
<i>Saltet fisk i tnr. og kasser:</i>		
Bergen	10	1 100
Ålesund	960	1 299 201
Kr.sund	560	736 688
Trondheim	—	30
I alt	1 530	2 037 019

	Mengde tonn	Verdi kr.
<i>Klippfisk:</i>		
Bergen	235	446 580
Ålesund	164	395 670
Kr.sund	579	1 365 288
Bodø	42	99 453
I alt	1 020	2 306 991

	Mengde tonn	Verdi kr.
<i>Rundfisk, Finnm.:</i>		
Bergen	20	55 710
Ålesund	2	5 365
I alt	22	61 075

	Mengde tonn	Verdi kr.
<i>Rots'jær:</i>		
Bergen	31	80 345

	Mengde tonn	Verdi kr.
<i>Rundfisk, annen:</i>		
Bergen	370	1 043 239
Ålesund	16	47 500
Kr.sund	5	9 000
I alt	391	1 099 739

	Mengde tonn	Verdi kr.
<i>Afrikarundf.:</i>		
Bergen	4	8 710

	Mengde tonn	Verdi kr.
<i>Rundfisk, lange:</i>		
Bergen	—	900

	Mengde tonn	Verdi kr.
<i>Rundfisk, sei:</i>		
Bergen	20	39 995

	Mengde tonn	Verdi kr.
<i>Rundfisk, hyse:</i>		
Bergen	9	25 890

	Mengde tonn	Verdi kr.
<i>Rundfisk, brosme:</i>		
Bergen	4	9 765
<i>Fersk, vårsild:</i>		
Stavanger	159	74 316
Kopervik	76	22 110
Haugesund	205	45 060
I alt	440	141 486

	Mengde tonn	Verdi kr.
<i>Fersk storsild:</i>		
Bergen	30	18 000
Ålesund	46	23 924
Kr.sund	7	2 100
Trondheim	—	60
I alt	83	44 084

	Mengde tonn	Verdi kr.
<i>Fersk, jetsild:</i>		
Halden	1	542

	Mengde tonn	Verdi kr.
<i>Torskefilet:</i>		
Moss	9	18 711
Oslo	9	18 800
Bergen	35	69 000
Kr.sund	134	219 678
Trondheim	299	498 968
Narvik	7	10 907
Svolvær	200	316 660
Tromsø	49	77 227
I alt	742	1 229 951

	Mengde tonn	Verdi kr.
<i>Annen fersk torsk:</i>		
Oslo	40	35 921
Stavanger	11	11 475
Bergen	186	182 418
Florø og Måløy ..	27	27 411
Ålesund	397	408 193
Molde	21	21 792
Kr.sund	342	357 573
Trondheim	238	196 413
Bodø	—	71
Narvik	4	3 696
Svolvær	400	268 061
Harstad	—	384
Tromsø	134	110 933
I alt	1 800	1 624 341

	Mengde tonn	Verdi kr.
<i>Annen fersk fisk:</i>		
Oslo	3	4 878
Stavanger	36	36 720
Haugesund	24	23 252
Bergen	669	628 704
Florø og Måløy ..	36	34 016
Ålesund	5	4 542
Kr.sund	3	3 042
Trondheim	3	9 250
Narvik	12	36 587
Tromsø	15	27 436
Andre	8	14 473
I alt	814	822 900

	Mengde tonn	Verdi kr.
<i>Fersk, vogn:</i>		
Bergen	—	353
Florø og Måløy ..	1	1 030
Ålesund	2	1 621
Kr.sund	1	928
Trondheim	1	1 058
Narvik	—	40
Svolvær	—	267
Tromsø	3	1 775
I alt	8	7 072

	Mengde tonn	Verdi kr.
<i>Sild, røykt:</i>		
Haugesund	5	6 895
Bergen	124	195 600
Ålesund	187	318 298
Kr.sund	4	5 775
I alt	320	526 568

	Mengde kg	Verdi kr.
<i>Hummer, kg:</i>		
Kr.sand	18 387	224 173
Stavanger	27 270	365 385
Bergen	2 765	30 165
Halden	51	543
I alt	48 473	620 266

	Mengde kg	Verdi kr.
<i>Reker, kg:</i>		
Halden	2 128	8 363
Fredrikstad	6 233	27 853
Oslo	2 192	8 413
Arendal	1 000	4 140
Kristiansand	4 578	18 608
Flekkefjord	2 660	9 765
Egersund	1 200	4 350
Trondheim	3 354	9 663
Langesund	80	240
I alt	23 425	91 395

	Mengde tonn	Verdi kr.
<i>Hermetikk, tonn:</i>		
Stavanger	1 669	4 637 795
Haugesund	207	621 639
Bergen	646	1 800 791
Florø og Måløy ..	61	134 118
Ålesund	3	7 387
Kr.sund	47	140 815
Trondheim	191	485 889
Kopervik	55	153 647
Andre	26	99 941
I alt	2 905	8 082 022

	Mengde tonn	Verdi kr.
<i>Damptran, hl:</i>		
Oslo	626	163 799
Bergen	5 612	1 272 648
Ålesund	2 716	606 121
I alt	8 954	2 042 568

	Mengde tonn	Verdi kr.
<i>Blanktran, hl:</i>		
Oslo	874	196 011
Bergen	1 687	375 173
Ålesund	64	14 020
Kr.sund	62	14 700
I alt	2 687	599 904

	Mengde tonn	Verdi kr.
<i>Brunblank:</i>		
Oslo	963	153 724
Bergen	672	116 463
Andre	11	1 931
I alt	1 646	272 118

	Mengde tonn	Verdi kr.
<i>Håtran:</i>		
Oslo	161	31 660
Bergen	196	33 292
I alt	357	64 952

	Mengde kg	Verdi kr.
<i>Kveitolje, kg:</i>		
Oslo	2 948	65 940
Tønsberg	30	12 450
I alt	2 978	78 390

	Mengde tonn	Verdi kr.
<i>Sildolje, hl:</i>		
Bergen	5 932	1 103 040

Orkast i brislingsteng.

Et kjent gammelt bilde. Det er Fiskeridirektoratets folk som er i arbeid under et forsøksfiske.

Utførselen av fisk og fiskeriprodukter i april 1946 fordelt på land.

Etter Statistisk Sentralbyrås månedsoppgaver.

	April tonn	Jan./april tonn		April tonn	Jan./april tonn		April tonn	Jan./april tonn
<i>Fersk sild i alt</i>	524	44 627	Brasil	246	859	<i>Sildemel og fiske-</i>		
Færøyane	31	68	Uruguay	22	139	<i>mel i alt</i>	968	4 826
Frankrike	—	1 053	Palestina	32	185	Nederland	—	1 945
Irland	—	54	Andre land	1	4	Sverige	968	2 881
Sverige	—	680				<i>Dampmedisintran</i>	hl	hl
Storbritannia	205	17 136	<i>Salt sild i alt</i>	11 493	48 705	<i>I alt</i>	8 954	24 134
Tyskland	242	25 594	Finnland	3	142	Belgia	259	2 530
Palestina	45	45	Polen	—	7 925	Danmark	5	125
			Sovjetsamveldet	3 545	3 545	Finnland	—	164
<i>Fersk fisk i alt</i>	3 365	6 319	Storbritannia	1 628	1 628	Italia	592	1 086
Belgia	169	766	Sverige	531	3 269	Nederland	4	1 084
Frankrike	2 016	2 918	Tsjekkoslovakia	573	1 096	Polen	—	1 209
Storbritannia	834	2 012	Tyskland	4 906	30 057	Sveits	—	437
Sveits	57	57	U. S. A.	279	769	Sverige	172	1 570
Sverige	37	227	Palestina	17	250	Tsjekkoslovakia	6 571	8 404
Tyskland	249	336	Andre land	11	24	U. S. A.	336	3 870
Andre land	3	3				Cuba	—	222
			<i>Fisk saltet i alt</i>	1 521	2 028	Mexico	—	137
<i>Tørrfisk i alt</i>	481	2 223	Belgia	—	50	Argentina	254	308
Belgia	—	450	Frankrike	1 229	1 232	Brasil	65	292
Italia	362	862	Sverige	—	454	Columbia	66	164
Nederland	—	460	U. S. A.	292	292	China	438	1 482
Sør-Afrika-Samb.	—	15				Palestina	—	162
Br. V. Afrika	96	377	<i>Fiskehermelikk ialt</i>	2 906	7 946	Andre land	192	888
Cuba	—	8	Belgia	843	843	<i>Annen tran i alt</i>	10 654	29 028
Argentina	5	22	Frankrike	—	1 713	Belgia	717	3 129
Andre land	18	29	Storbritannia	64	2 688	Danmark	815	3 165
			Sverige	5	10	Finnland	193	1 986
<i>Klippfisk i alt</i>	1 020	5 585	Tsjekkoslovakia	105	105	Italia	537	537
Portugal	187	1 449	Palestina	151	151	Nederland	474	674
Spania	—	800	U. S. A.	1 717	2 415	Sveits	—	3 223
Port. Afrika	4	59	Andre land	21	24	Sverige	6 232	8 333
Cuba	436	1 662				Tsjekkoslovakia	976	5 052
Mexico	43	228				U. S. A.	614	2 226
Argentina	49	200				Palestina	27	365
						Andre land	69	338

Brislingen og brislingfisket.

Av Paul Bjerkan.

Brislingen er Askeladden blant våre nyttefisk, liten er den og lite ansett var den til den for en 60—70 år siden ble oppdaget av våre hermetikkfabrikanter og så og si ble grunnpillen i vår hermetikkindustri. For tiden er det vel intet norsk fiskeprodukt som er så utbredt, kjent og også skattet ute i verden som *»røkt brisling i olje«*.

I gamle dager ble brislingen sjelden fisket før St. Hans. Da gikk den lett og ble leilighetsvis stengt med landnoter, saltet og brukt til *»suvl«* for vinterbruk. Var det meget brisling, kom folk fra fjellgårdene med kjiper og kar og fikk sin del, ofte gratis eller mot annen vennskapstjeneste. Forsøk med eksport av saltet brisling til Østersjølandene var lite lønende. Bedre ble det da svenskene kom og begynte å krydre den større brisling. Dette ble også forsøkt med hell av norske på Stavangerkanten.

I 1878 ble det så i Stavanger forsøkt med å legge ned brislingen røkt og i olje. Skjønt denne vare ble brakt på markedet i utlandet i 80-årene, ble det først bortimot århundreskiftet at det kom fart i eksporten. Det var her særlig Stavangerfabrikkene med Chr. Bjelland og Stavanger Preserving Co. som banet veien, men mange fulgte etter på Vestlandet, og fra 20-årene kom også Østlandet med.

Det kan ha sin interesse å se nærmere på naturgrunnlaget for dette fiske hos oss. Brislingen fiskes jo også i de andre land rundt Nordsjøen, ja like inn i Østersjøen, uten at nedleggingen av brisling har slått ann med unntakelse av et par fabrikk på Sveriges vestkyst, som forresten også disponeres av nordmenn.

Allerede ved Sunds og Koefods undersøkelser i 1908 og 1909 fikk man forståelsen av at brislingen egentlig tilhørte, hadde sine gyteplasser på sydligere områder, i Skagerak og Nordsjøen og at den alt overveiende del av den brisling som forekommer i våre fjorder var ungbrisling som holdt seg her de første 2 år av sitt livsløp. Ungbrisling passende for nedlegging finnes i ren bestand. I andre områder finnes mest store og eldre brisling som ikke egner seg for sardinlegging. Man har en parallell i den norske sildstamme hvor vårsilden gyter utfor Vestlandet, mens ungstadiene, småsilden og fetsilden, for den overveiende del fiskes lengre nord.

Kontinuerlige undersøkelser over brislingsbestanden i norske farvann ble først opptatt fra 1920 av. Året 1919 var nemlig et meget dårlig brislingår.

Mens det f. eks. i 1911 og 1912 var blitt fisket omkring 1 mill. skjegger, var kvantumet i 1919 bare ca. 130.000 skjegger, og fiskere og fabrikanter begynte å frykte for at bestanden var utfisket, at det var fisket for hårdt. Siden snurpenoten ble tatt i bruk ved brislingfisket i 1909 var det nemlig fra år til annet blitt tatt opp betydelige mengder brisling, og nå spurte de seg selv om bestanden overhodet i lengden tålte et så intensivt fiske. Fabrikantene fant forholdene så kritiske at de til å begynne med selv bekostet det vesentligste av undersøkelsene, senere ble de overtatt helt av staten.

Siden 1920 er det så hvert år blitt innsamlet prøver av fiskernes fangster for å følge bestandens vekstlinger, og tokter er blitt foretatt vår og høst for å undersøke næringsforholdene og de hydrografiske forhold i brislingdistriktene samt yngel-driften og gytingen.

Mens silden legger sine egg, sin rogn, på bunnen, så gyter brislingen i fri sjø og eggene svever som eggene av våre andre nyttefisk, som torsk og flyndre, om i sjøen, de er pelagiske som vi kaller det. Den gyter for det meste over grunt vann, innenfor 20 favner linjen, men eggene kan naturligvis også finnes drivende over dypere vann. Brislingen har en nokså lang gytetid. Man har funnet den gytende fra februar til ut i september. Hovedtyngden av gytingen finner dog sted i mai—juni i de områder som har betydning for oss. En annen ting kan man også merke seg, nemlig at brislingen til forskjell fra silden gyter i flere, opptil 8—9 porsjoner, med flere dagers mellomrom. Man kan i brislingen finne egg på de forskjelligste utviklingsstrinn. Den lange gytetid kompliserer forholdene atskillig. Yngel fra gyting av en og samme brisling kan være opptil 2 mdr. forskjellig i alder — og da også ha meget forskjellig størrelse, og det er stor forskjell på størrelsen av yngel som er gytt tidlig om våren og på sensommeren. Man kan under disse forhold ikke undre seg over at brislingen kan falle av forskjellig størrelse. Naturen sørger imidlertid selv delvis for å holde orden i forholdene. Ikke all yngel lever opp, og det blir da helst den tidligst og den sent gytt yngel som går til grunne, da den som oftest ikke finner gode oppvekstbetingelser.

Brislingens egg er fra 1 til 1,5 mm. Størst er de i Østersjøen, hvor sjøen er lite salt og størrelsen av eggene synes således å stå i forhold til deres større

eller mindre evne til å flyte. De klekkes i våre farvann på ca. 14 dager, men klekker hurtigere ved høy temperatur, således i Middelhavet på ca. 5 dager. Yngelens størrelse ved klekningen er i Nordsjøen 3—3,5 mm, i Middelhavet ca. 2¼ mm. Yngelens størrelse synes således å være avhengig av klekningstiden.

Både eggene og yngelen driver med strømmen, som langs Sør-Norge går som en vestgående kyststrøm for så å dreie om langs Norges vestkyst. Noe blir naturligvis også stående der sør, men det er bemerkelsesverdig at det på Sørlandskysten, fra Oslofjorden og vestover til Farsundstrakten er meget lite brislingfiske. Yngelen slår seg ikke ned der; der er ingen større fjorder, som kan fange den inn. I Oslofjorden, ved Hvaler og på Sveriges vestkyst fiskes det imidlertid brisling.

Til å begynne med er brislingyngelen nærmest nåleformet. Først ved en størrelse av vel 3 cm begynner den å få brislingfasong og anlegge skjell.

På Norges vestkyst merker man alminnelig brislingyngelen fra september måned av. Den er da oftest fra ca. 5—7 cm lang. Mest står den i de ytre fjordmunninger, men den kan også trenge lenger inn i fjordene. Den fortsetter å vokse til ut imot november, men da stopper veksten. Den største kan da ha nådd en lengde av 9,5 cm, men mesteparten er mindre.

Som man forstår vil den tidligst gytte yngel alminnelig komme først drivende her opp, og denne vil falle størst og som oftest i løpet av høsten nå lengst nord. En del av denne yngel vil også kunne blande seg med sildyngelen som er omtrent av samme størrelse og danner da blandingsstim. Slike blandingsstim er hyppigst nord for Stad, men kan også forekomme ellers på Vestlandet. I disse blandingsstim faller brislingen alminnelig større, fordi den faktisk er uker eller måneder eldre enn den øvrige brisling som forekommer i rene stim. Slik brisling kan altså ikke brukes for å bedømme brislingens størrelse i sin alminnelighet.

Det å finne ut hvor stor brislingen faller så tidlig som mulig om våren har nemlig sin store betydning, da den brisling som nyttes for nedlegging skal være fra 9—11 cm. Det er forbudt ved lov å nedlegge brisling under 9 cm, og brisling over 11,5 cm er som oftest rognfisk og egner seg ikke for nedlegging. Ifølge brislingsfredningsloven er det normalt ikke tillatt å begynne nedleggingen før 1. juni. Når fiskerne og fabrikantene er enig derom kan imidlertid Fiskeridirektøren utsette eller også framskynde fiskets begynnelse, alt etter som brislingens størrelse faller de forskjellige år.

For å få noenlunde oversikt over dette blir det alminnelig foretatt prøvofiske i løpet av mai måned for å bestemme brislingens størrelse. Så forskjellig som fisken kan falle i de forskjellige distrikter, kan det imidlertid være vanskelig å treffe en riktig avgjørelse, og man vil de forskjellige år ha sett at det er blitt atskillig diskusjon om fisket er begynt for tidlig eller for sent.

Når det fra fiskerhold er blitt hevdet at hvis fisket ikke blir regulert ved utsettelse osv., så vil man ha et jevnt høyt kvantum, det har vært nevnt 1 mill. skjeeper pr. år, så viser statistikken noe annet. Middels kvantum regnes for 5—600.000 skj. pr. år. Det har imidlertid f. eks. i 1911 og 12 og 1929 vært fisket over 1 mill. skjeeper, men så har det også vært år da utbyttet gikk ned i ca. 130.000 skjeeper, f. eks. i 1919. Slike dårlige år kan falle midt mellom 2 meget gode, f. eks. 1928 som ga et meget lite kvantum, skjønt det lå mellom de særdeles gode år 1927 og 29. Likeledes var 1930 og 1931 dårlige brislingår, begge med under 200.000 skjeeper. Disse 2 år innleder i det hele en ujevn periode i brislingfisket med meget vekslende forhold både hva størrelse og fettinnhold angår. Spørsmålet om brislingens fettprosent blir også brennende i disse år.

Sammenlikner man 1920-årene med den etterfølgende periode, så er det påfallende, hvor 1-års brislingen var framherskende i den første tid. Gjennomsnittlig kan man si at ca. 95 pst. av hermetikkbrislingen tilhørte denne åreklasse. Fra 1930 av opptrer imidlertid også 2-års brislingen atskillig sterkere i fangstene, særlig nord for Bergen. En del av denne eldre brisling er rognbrisling som gyter utover sommeren. Man har altså hatt mer gytning på Vestlandet enn tidligere år, og denne gytning foregår forholdsvis sent og skaffer således en liten yngel, som kan gjøre sitt innslag i fangstene det følgende år og således komplisere forholdene med brisling av høyst forskjellig størrelse i de enkelte distrikter. Det er meget sannsynlig at denne endring i brislingfisket henger sammen med de oseanografiske forhold som i samme tidsrom har forårsaket sterke forskyvninger også for de øvrige fiskerier langs kysten.

Også de kolde vintre fra 1940—43 har høyst sannsynlig virket inn. I disse årene falt brislingen særlig i Rogaland usedvanlig liten, så fisket måtte utsettes over 1 måned. Den kalde vinter det nestforegående år må ha medført sen gytning og dermed en liten, sent utviklet yngel.

(Forts. neste nr.).